

numquid et Angeli nesciunt quem adorant? Audi ipsum Dominum increpantem Discipulos, atque dicentem: « Videte, inquit, manus » meas et pedes; palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non » habet, sicut me videtis habere (a). » Vide, vide, o perfide, Christum et manus monstrantem et pedes, ut membra sua, non tantum oculis, sed et digitis offerat contrectanda. Si igitur Christus umbra fuit, unde in vacuis ossa figuris? unde inter tenues auras caro contrectabilis? Quid in præstigio solidum reperitur? quid compactum in aëre soluto tenetur? « Palpate, inquit, et videte, » quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere. » O caro vera, quæ contrectatur, cui manus imprimitur, ubi apparent recentium vulnerum cicatrices! Offert se examinandam, probandam, diligentius considerandam, ac ne forte oculi fallerentur, accedit, et curiosa manet, ut corpus contrectaretur solidum, atque omne tolleretur ambiguum. O divina dignatio! O clementia Salvatoris! Institit, ut ex eo maneret hoc qui crederet, et vel sic perfidus Manichæus erubesceret, ne postea mundus erraret. Videtis ergo, Fratres, quia difficile creditur, quod verum corpus resurrexit ab inferno, nisi quadraginta diebus Christus tardaret in sæculo. His ergo festis nostris veneremur carnem Christi, et cum Angelis canamus: « Deo gloria in excelsis, ut sit in terra pax hominibus bonæ » voluntatis (b). » Amen.

(a) Luc. xxiv, 39. — (b) Id. n, 14.

† Cod. n oculis. — † Sensus videtur esse ut ex eo, id est, ex hac visione, ex hoc factu, maneret, certe firmus in fide, hoc qui crederet, id est, qui crederet hoc.

SERMO VII.

De Pentecoste I.

In istud: « Redde nobis lætitiā salutaris sui, et Spiritu principali » confirma nos (a). »

Habetur in Cod. Cass. xii, fol. 216, sine nomine; præcedens sancti Leonis, sequens sancti Augustini. Legitur pariter in Bibl. Laurent. tom. 1, fol. 405, sed et ibi est inepigraphus. Sufficit ejus lectio ad demonstrandum hunc nec uni, nec alteri esse tribuendum. Locus ejus in Appendice post Serm. CLXXXVII, cum numero de Pentecoste VIII.

SYNOPSIS.

I. Filius Dei in terram missus. II. Christi in terra degentis beneficia. III. Vicarius Spiritus sanctus demissus e cœlis. IV. Donum linguarum.

I. BEATISSIMUS Jesse filius, Spiritus sancti gratia repletus, dum Dei Patris præcepta rite ab unigenito Deo expleta, verum et post Domini in cœlos ascensum prævidens esse in mundo Paraclyti descensum, gaudens de divino imperio, laudis tale emisit eloquium, prout diceret: Magnum nobis impertiens gratiæ munus invisus Deus, unigenitum Filium suum misit redimere mundum. Venit denique Dominus et Salvator noster non a semetipso, sed Patris obtemperans jussu, Paulo attestante apostolo, qui dicit: « Cum autem venerit » temporis plenitudo (b); » cum autem temporum adimpleretur dinumeratio, cumque sanctæ legis a mortalibus efficeretur diminutio, cum autem idolorum templa grassarentur, in opere malo dominante humani generis adversario, tunc « Misit Deus Filium » suum factum ex muliere, » genitum ex Virgine, « Misit Deus Filium » suum factum sub lege, ut eos redimeret qui deliquerant sub lege(c). » Ex Mariæ, inquit, procedens utero, ille cujus « a summo cœli

(a) Psal. l, 14. — (b) Gal. iv, 4. — (c) Ibid. 5.

† Cod. male leges.

» egressio (a) » tribuit matri Virgini grande munus, dum partu intactus ipsius permansit alvus, et usque ad finem sæculi Virgo appellatur in genitibus.

II. Pergens itaque gressu inter proprias creaturas ipse qui pro delictis nostris suam opposuit animam¹, et immensis pollens prodigiis, visum reddidit cæcis, emicans in sanctis mirabilibus, curationis salubrem medelam cunctis tribuit ægrotantibus. Per hoc denique sanctitatis, donum, Lazarum jam foetidum vivum verbo vocavit de speleo, omne per culmen sui nominis faciens prodigia in populis. « Acuerunt adversus eum linguas, tanquam serpentes (b), » ita ut erigentes lignea crucis virgulta, Esaïæ adimpleta sint vaticinia²; sic enim in Dominica clamat persona: « Vineam factam dilecto in » cornu in loco uberi, et torcular fodi, et novellam plantavi, et sustinui ut faceret uvam, fecit autem spinas (c). » Denique cum ipse Dominus noster Jesus Christus, per suam mortem, æternam mortificaret mortem, et per crucem despiceret corruptionem, infernum prædamnavit, noxiorum vincula imperio solvit, et die tertio a mortuis resurrexit, « Propter quod et Deus illum superexaltavit (d). » Post vero soles quaterdenos ad Genitorem elevatus in cælis, grande donationis munus hodie suis tribuit Discipulis. Adimplevit enim quod promisit, quod et in præsentis lectione Evangelista recensuit: « Si me diligereis, gauderetur, inquit, quia vado ad eum, qui me » misit (e). » Prout diceret: Cum abiero ad Ingenitum ego Unigenitus, rogans rogabo eum, et pro me vobis vicarium³ Spiritum sanctum diriget Paraclitum.

III. Denique declarato hodie quinquagesimo die, dum nox minueret, et solem vocaret aries, ut dies efficeretur multiplex, congregatis in unum, ut dictum est, Apostolis, induti sunt fulgore Spiritus sancti, repletique scientia Paracliti « Cœperunt unusquisque » varia lingua, sicut Spiritus dabat eis, loqui (f). » Cum ergo universis Discipulis distribueretur lingua velut ignis, astitit David in medio eorum plectro in cithara percutiens sanctitatis, et, concrepantibus hymnis, canebat cum Discipulis: « Redde nobis lætitiā

(a) Psal. xviii, 7. — (b) Id. cxxxix, 4. — (c) Isaï. 1, 4. — (d) Philip. ii, 9. — (e) Joan. xiv, 28. — (f) Act. ii, 4.

¹ Cod. errore manifesto pro delicta nostra sua opposuit anima... et inferius: Salubre... medela... sua morte. — ² Sic Codex; phrasis incompleta. Erigentes, pro erigentibus illis. — ³ Cod. vicissarium.

» Salutaris tui, et Spiritu principali confirma nos (a). » O sancta precatio, et Spiritus sancti oratio et illustratio! Volitavit enim Paraclyti veniens dignitas, non sicuti in Christi baptismo speciem induta, quasi columbam, sed vehementi sonitu universorum instruxit eloquium in ea domo, in qua erant Apostoli congregati in unum. Consedente itaque in unoquoque Discipulo, « Cœperunt loqui variis » linguis, sicut Spiritus dabat loqui eis (b). » Tunc impletum quod dictum est in Scripturis: « Qui aperis ora mutorum et linguas in » ruditorum disertas facis (c). »

IV. Ergo, Fratres charissimi, aperta sunt hodie ora universorum Christi Discipulorum, ita ut aliquanti lingua essent confabulati Medorum, alii ea quæ ad Parthos sunt carminantes eloquia disserebant integra, ut cives regionis exteræ linguæ; multi colligentes se in sancta corona, Chaldæa disserebant arcana; cæteri Arabiæ gaudentes sibi et invicem dulcissima eructabant cantica, cum dicerent: « Redde nobis lætitiā Salutaris tui, et Spiritu principali confirma » nos (d). » Cyrenensium vero et Alexandrinorum, plus quam Salomonis eloquia, movebant disciplinæ verba. Reliqui vero Apostoli hebræa cantantes symphoniam musa, tales cum Jesse filio circumcincti veritatis organo exultabant, canentes vocem in alto, quod et in Alleluia ipso dictum est directori Deo: « Ipse est Dominus Deus » noster; in universa terra judicia ejus, quia memor fuit in nobis » testamenti sui (e). » Tunc Ælamitæ, gentes ineruditæ, sua lingua Apostolos loqui cognoscentes, dicebant ad invicem unusquisque mirantes, ut Lucas refert, spiritualis archiater: O mirabile culmen! « Nonne ecce omnes qui loquuntur Galilæi sunt (f)? » Nos ergo « quomodo » miræ magnitudinis fiducia indutos « ea lingua collo- » qui audivimus eos in qua nati sumus (g), » et dum ignicomi solis dicimus micata esse radia in matutino, hora² diei tertia, forsitan vino novello eorum repleta est anima? Quidnam ergo accidit in Galilæa, ut Discipulorum Christi varia in locutione diserta sit lingua. Mitentes itaque nuntios undique hoc demandabant Ælamitæ, prout dicerent: Venite, cuncti ruricolæ ac senes agricolæ, et videte nomen salubre, quod Spiritus sancti gratia Discipulorum Christi chororum perfudit omnem. O mirabile arcanum! quo in mundo Paraclyti diffusa est gratia, ut gentes quæ erant sine justitia Ingenito darent³

(a) Psal. l, 14. — (b) Act. ii, 4. — (c) Sap. x, 11. — (d) Psal. l, 14. — (e) Id. civ, 7, 8. — (f) Act. ii, 7. — (g) Ibid. 8.

¹ Cod. male consedens. — ² Id. fere. — ³ Id. male dantes.

gloriam per Unigenitum ejus in Spiritu Sancto, et nunc et in aeterna saecula saeculorum. Amen.

SERMO VIII.

De Pentecoste II.

Legitur in Cod. Cass. XII, fol. 205. Ejusdem est auctoris ac II et III hujus Appendicis, ut exordii similitudine et styli incongruitate manifestum est. Nunquam sic locutus est sanctus Augustinus, cui talem scetum merito abjudicamus. Locus ejus in Appendice Maurinorum post praecedentem cum numero de Pentecoste IX.

SYNOPSIS.

I. Spiritus sanctus in Apostolos effusi mirabilia opera narratur. II. Linguarum donum incredulos ad fidem excitat. III. Apostoli, gratia Christi ebrii, inde ardorem sumpserunt ad praedicandam fidem. IV. Spiritus sancti varia dona enumerantur. V. Conclusio de mysterio Trinitatis.

I. POST miracula tanta signorum, post confracta vincula inferorum, post contritum mundum suis cum artibus inimicum, post inclytum atque regale Ascensionis trophaeum, Spiritus sanctus sidereo profectus a throno, Apostolorum pectora, ut fulgur, invisibiliter penetravit, et igneam sibi parans uniuscujusque in vertice sedem, in curia pectoris, ut divinus artifex radiavit; ex sacrario vero cordis eorum diversas fecit procedere linguas. Novum miraculi genus, novum mirabile signum, ut ex ore Apostolorum; omnium genera nascerentur diversa linguarum, ut ¹, loquente Scriptura, audivimus: « Cum fuissent omnes simul in unum, factus » est sonus tanquam advenientis spiritus validi ², et implevit univ³ersum locum in quo sedebant, et apparuerunt illis distributae » linguae tanquam ignis, et sedit super singulos eorum, et coepe-

¹ Cod. male *nunc*. — ² De hac versione *Spiritus validi*... usi sunt sanctus Maximus Taurinensis, et Auctor quest. Nov. Test. apud Sabathier tom. II, p. 500.

» runt loqui variis linguis, quomodo Spiritus dabat eloqui illis (a). » O sanctificum per omnia Spiritum! o virtutis divinae magistrum, qui ita replevit apostolicum suo flamine chorum, ut omnes, sine impedimento, linguae linguas loquerentur omnium gentium! Seminatur igitur igneus et sanctificus Spiritus in Apostolorum corda sermones, et ut sapiens adinventor duodecim tibias fidei in organo positas novo flatu adimplet, diversisque spiritualibus currens in fistulis, Apostolis cunctis spargit verba divinae virtutis.

II. Miratur Scythia, pavet Cappadox, Aegypti habitator in tota suavitate sermonis hebescit, omniumque advena gentium confusa mente mirantur, quod ex ore alieno nesciam audiant vocem. Et proprietatem verborum, Apostolorum in Actis divina Scriptura designat: « Cum inquit, haec vox facta esset, convenit multitudo, et » mente confusa est, quia audiebat illos unusquisque sua lingua » loquentes. Stupebant ad invicem, et mirabantur dicentes: Nonne » omnes isti, qui loquuntur, Galilaei sunt, et quomodo nos audivimus » eos loquentes propria lingua, in qua nati sumus, Parthi et Medi, » et qui habitant Mesopotamiam, Judaeam et Cappadociam, Pontum » et Asiam, Phrygiam et Pamphylia, Aegyptum et Cyrenen, et » Arabes; audivimus enim eos nostris linguis loquentes magnalia » Dei (a). » Cur haesitas? cur miraris, gentium turba? Quæris in isto sacramento, citius creditura devota. Sed tu Spiritui sancto praepara mentem, ut sicut in Apostolorum corda divinitus ³ Spiritus sanctus pluit manna verborum, ita in te palmitem faciat fructificare virtutum. Ergo Spiritus sanctus Patri et Filio coaeternus, aetherea procedens ab aula, igniferis se flatibus ventorum per Apostolos circumfudit, et aura spiritualisque pulchritudo Divinitatis ita secreta animae penetravit, sicut primitus invisibiliter veniens per januas auris intravit, et Virginis in utero hominem fabricavit.

III. Videte magnum miraculum, Fratres; satiantur Discipuli spiritali cibo, et ut caelestes incolae jam videntur in mundo. Replet cordis eorum tybias almificus Spiritus sanctus, et suave mellifluumque Verbi vocis organum ponens, omnes gentes delectabilem invitatur ad sonum, ut Trinitatis non dedignetur praedicare mysterium. Cum igitur Spiritus sanctus hora diei tertia, sicut Scriptura divina

(a) Act. II, 4. — (b) Ibid. 5, 11.

¹ Forte *quid quæris?* lector videbit. — ² Cod. male *Spiritus sanctum*. — ³ Id. *divinus* et.

testatur, prophetali ordine, Discipulos adimpleret, et sua dona, prout voluit, singulis dispertiret, falsitas e diverso consistens, etsi invita, verum ex ore sermonem produxit. « Hi, inquit, musto sunt » pleni (a). » Vere enim spiritualiter ebrii fuerant, qui rigentem adhuc mustum de sub crucis prælo avidi bibebant. Magna Apostolorum ebrietas spiritualis, qui sic vinum novum biberunt, ut corpora animasque eorum divina virtute sanciret; ita strepitu² suo præsanctificata eorum in corpore lingua, ut salutem populis prædicarent. Biberunt itaque nuper calcatum a Juda perfido vinum, et propinantes cunctis Martyribus poculum Salutaris, æternum veloces secuti sunt Dominum Christum. Amplectuntur pendentem in crucis phalanga botrum, et jugiter ex eo bibentes, terrenum jam non desiderant vinum.

IV. O inseparabilis Trinitas! o vera, indivisibilis, et indivisa majestas! In principio, et antequam sæculum faceres super obscuras aquas, tu tibi nivali candore fulgebas; nunc vero in Apostolorum animas et corpora, igneo fulgore coruscas. Hic est itaque, Fratres charissimi, Spiritus sanctus, Patri, ut diximus, et Filio coæternus, qui procedens a Patre, inter volventes spumas suasque vitrei fluminis undas, ætheream simulabat in nube columbam, et ablutum venerabile Christi corpus, suæ majestatis præsentia sancit, nec tamen cælum deserit, quia ipse est qui a Patre et Filio nunquam discessit. Ubique præsens, spirat ubi voluerit; Prophetas implet, Apostolos consecrat, suos Martyres juvat, et omnibus propriam Divinitatis gratiam donat. Propheta sic loquitur dicens: « Effundam de Spiritu » meo super omnem carnem (b). » Et alio in loco: « Emitte Spiritum tuum, et creabuntur; et renovabis faciem terræ (c). » Vere nunc nova est nostri corporis terra, dum spiritualis in nobis, fructificat in mundo doctrina. Cessavere jam pristina mysteria organorum; obsurdit sonitus cimbalorum, quia in Ecclesia Christi dulcis resonat sonus hymnorum. Lætetur itaque omnis terra, quia Dominus noster, coæternus Patri, in sæculo magna miracula fecit et facit, inferorum vincula confregit, « Volansque super pennas ventorum (d), » cæli ardua petiit, et nobis, sicut promiserat, sanctum Spiritum misit.

V. Ideoque sanctissima unitas ab incredulis nullatenus debet

(a) Act. II, 13. — (b) Joël. II, 28. — (c) Psal. CIII, 30. — (d) Id. XVII, 11.

¹ Forte legendum foret *aura*, ludendo cum verbo præcedenti *hora*. —
² Cod. inintelligibiliter *creditu*.

scindi; Trinitas rationabiliter debet a fidelibus prædicari; ut hæreticus semper mugiat et in tenebris conticescat, et confusus victusque in omnibus erubescat. Quia qui separare in Deitate nititur Trinitatem, necesse est ut perpetuam incurrat sine dubio mortem. Qui vero catholicam sequitur fidem, et confitetur individuum unitatem, cum omnibus Sanctis æternam possidebit¹ promissam ab ipso Domino mansionem.

¹ Cod. male *possidet*.

FINIS TOMI CENTESIMI TRIGESIMI.

ADDENDA ET EMENDANDA.

- Fol. 46, lin. 18. *Quantum et revertatur ut vivat*, lege *quantum ut revertatur et vivat*.
- 53, — 7. *Præponendum*, lege *præponendus*.
- 59, — 14. *Super quem nubem?* lege *super quam nubem?*
- 68, — 7. *Discretio*¹, *nec est in alio inferior*, lege *discretio, nec est in alio inferior*¹.
- 95, — 26. *Nihil inquinamentum*. Ita Codex. Melius legeretur *nullum inquinamentum*, aut potius *nihil inquinamenti*.
- 97, — 2. *Sancti Doctoris indignum*, lege *sancto Doctore indignum*.
- 112, — 32. Not. *duæ*, lege *duas*.
- 127, — 9. *Prophetiæ*, lege *propheticæ*.
- 129, — 1. In titulo. *In Natali Domini xii*, lege *in Natali Domini xii*.
- 132, — 20. *Qua*. Ita Codex; melius *quam*.
- 135, — 7. *Judicamus*, lege *judicamur*.
- 161, — 27. *Sit*. Ita Codex; forte legendum esset *sint*.
- 164, — 9. *Quænam*. Ita Codex; melius haberetur *quodnam*.
- 176, — 20. *Corporalis ipse confectus*. Ita Codex, sed perperam; grammaticæ leges exigunt ut legatur *corporalem ipsum confectum*, ut lectori patebit.
- 179, — 10. *Solveremus*, lege *solveremur*.
- 207, — 16. *Cibi*, lege *sibi*.
- 208, — 21. *Jonam projicientem*; et inferius *in quo dum proficerentur*. Ita Codex, sed male, ut videtur; forte legendum esset hinc *Jonam projectum*, et inde *in quo dum proficerent*.
- 221, — 14. *Huc*, lege *huic*.
- 247, — 1. *Prædilectione*, lege *præ dilectione*.
- 249, — 6. *Alio*. Ita Codex, pro *alium*.
- 279, — 23. *Si vis*, lege *si vis* 7.
- 260, — 9. *Infimæ*, lege *infirmæ*.
- 329, — 21. (a) male ingeminatur, et in nota male duplicatur (c).